

rede respekt for den private ejendomsret og markedet med en liberal holdning, der betoner individuel uafhængighed og tro på opdragelse og udvikling, så var Tocqueville langt mere autoritær i sit syn på afvigere, lovovertrædere, oprørere og indfødte i kolonierne.

Palle Svensson
Institut for Statskundskab

Jørgen Elikofer (red.), *En bygning vi vælter! Nye veje i et nyt århundrede*, København: Fremad, 1991, 159 s., kr. 168,00.

På Socialdemokratiets årsmøde i september 1990 startede Svend Auken den debat, der skal føre frem til partiets nye principprogram, som efter planerne skal behandles og vedtages på kongressen i 1992. Som det er naturligt, lagde partiformanden op til, at alle var velkomne til at ytre sig i debatten, men det siger vist sig selv, at de socialdemokratiske partiforeninger må føle sig særligt kaldede.

En af de foreninger, der hurtigt gik i gang, var partiforeningen i Københavns 5. kreds, Blågårdskredsen på Nørrebro, en af de allermest traditionsrige socialdemokratiske partiforeninger og kredse. I vinteren 1990/91 holdt 20 af foreningens medlemmer studiekreds om fremtidens teknologiske, samfundsmæssige og politiske forandringer for at få et bedre udgangspunkt for at kunne vurdere karakteren af det samfund, som det nye parti-program nødvendigvis må relatere sig til. Det er resultaterne af dette studiekredsarbejde, der nu er lagt frem i bogform, således at også andre kan se, hvad der kom ud af drøftelserne.

Bogen udkom kort tid før Socialdemokratiets årsmøde i september 1991, hvad der viser, at den var tænkt som et indlæg i den debat om nyt principprogram, der nu skal intensiveres med partiledelsens – dvs. Aukens og Lykketofts – officielle forslag til et sådant.

Og debat skal der nok blive, for Blågårdskredsens forslag er i hvert fald anderledes – nogle vil vel også sige provokerende – både i form og indhold. Ud fra den tankegang, at ingen alligevel – i hvert fald ikke i vore dage – gider læse lange principprogrammer, har man formuleret et forslag til principprogram, som man med klædelig beskedenhed kalder »de ni bud«. Heri fremlægges i brede og for det meste uanstødelige formuleringer nogle almentmenneskelige budskaber, som de fleste nogenlunde ansvarlige danskere vil kunne erklære sig enige i.

Her finder man derfor ikke megen klargøring af, hvori den specielt socialdemokratiske indfaldsvinkel til fremtidens samfund skal bestå – bortset fra, at det nødvendige udbud af service- og tjenesteydelser skal sikres i fri konkurrence mellem det private og det offentlige.

Der er altså ingen henvisninger til hverken socialisme eller demokratisk ditto – og det gælder også i den følgende lidt uddybende behandling, hvor det, der vel er hovedbudskabet fra Blågårdskredsens socialdemokrater, formuleres nogenlunde således: Klassekampen er død, for den hørte sammen med industrisamfun-

rede respekt for den private ejendomsret og markedet med en liberal holdning, der betoner individuel uafhængighed og tro på opdragelse og udvikling, så var Tocqueville langt mere autoritær i sit syn på afvigere, lovovertrædere, oprørere og indfødte i kolonierne.

Palle Svensson
Institut for Statskundskab

Jørgen Elikofer (red.), *En bygning vi vælter! Nye veje i et nyt århundrede*, København: Fremad, 1991, 159 s., kr. 168,00.

På Socialdemokratiets årsmøde i september 1990 startede Svend Auken den debat, der skal føre frem til partiets nye principprogram, som efter planerne skal behandles og vedtages på kongressen i 1992. Som det er naturligt, lagde partiformanden op til, at alle var velkomne til at ytre sig i debatten, men det siger vist sig selv, at de socialdemokratiske partiforeninger må føle sig særligt kaldede.

En af de foreninger, der hurtigt gik i gang, var partiforeningen i Københavns 5. kreds, Blågårdskredsen på Nørrebro, en af de allermest traditionsrige socialdemokratiske partiforeninger og kredse. I vinteren 1990/91 holdt 20 af foreningens medlemmer studiekreds om fremtidens teknologiske, samfundsmæssige og politiske forandringer for at få et bedre udgangspunkt for at kunne vurdere karakteren af det samfund, som det nye parti-program nødvendigvis må relatere sig til. Det er resultaterne af dette studiekredsarbejde, der nu er lagt frem i bogform, således at også andre kan se, hvad der kom ud af drøftelserne.

Bogen udkom kort tid før Socialdemokratiets årsmøde i september 1991, hvad der viser, at den var tænkt som et indlæg i den debat om nyt principprogram, der nu skal intensiveres med partiledelsens – dvs. Aukens og Lykketofts – officielle forslag til et sådant.

Og debat skal der nok blive, for Blågårdskredsens forslag er i hvert fald anderledes – nogle vil vel også sige provokerende – både i form og indhold. Ud fra den tankegang, at ingen alligevel – i hvert fald ikke i vore dage – gider læse lange principprogrammer, har man formuleret et forslag til principprogram, som man med klædelig beskedenhed kalder »de ni bud«. Heri fremlægges i brede og for det meste uanstødelige formuleringer nogle almentmenneskelige budskaber, som de fleste nogenlunde ansvarlige danskere vil kunne erklære sig enige i.

Her finder man derfor ikke megen klargøring af, hvori den specielt socialdemokratiske indfaldsvinkel til fremtidens samfund skal bestå – bortset fra, at det nødvendige udbud af service- og tjenesteydelser skal sikres i fri konkurrence mellem det private og det offentlige.

Der er altså ingen henvisninger til hverken socialisme eller demokratisk ditto – og det gælder også i den følgende lidt uddybende behandling, hvor det, der vel er hovedbudskabet fra Blågårdskredsens socialdemokrater, formuleres nogenlunde således: Klassekampen er død, for den hørte sammen med industrisamfun-

det, som nu er ved at blive afløst af informationssamfundet. I denne nye samfundsform skal vi se at komme væk fra kampen for gruppeinteresser, som kun er et historisk levn, idet det »fornemste mål for den politiske indsats er at opnå konsensus – dvs. samling om de store linjer, så udfordringerne klares til størst mulig gavn for helheden«.

Studiekredsens udgangspunkt har været læsning og diskussion af nogle af de skrifter, der præger debatten om, hvorledes fremtiden vil blive: Toffler, Naisbitt, Drucker og Brundtland-kommissionen. Det er naturligvis én måde at gribe problemet an på, men man savner dels en mere konsekvent vurdering af de usikkerhedsmomenter, der i hvert fald på nogle punkter knytter sig disse fremtidsvurderinger, dels en sammenhængende argumentation for, at det fører til lige netop den form for sammenblanding af almentmenneskelige, socialdemokratiske, liberale og nykonservative politik- og ideologielementer, der præsenteres her.

Fremtidsvurderingen omfatter også en konstatering af, at de politiske ledere vil komme endnu mere i fokus end nu – især naturligvis på grund af udviklingen i tv – og der udtales derfor det fromme håb, at de i højere grad end nu vil kunne afgøre sagerne efter egen samvittighed, med vægt på sund fornuft og viljen til at skabe de nødvendige resultater, samtidig med at der ikke gives efter for gruppepres og billig jagt på mediernes opmærksomhed. Det fremgår, at også de socialdemokratiske ledere har behov for at tage sig dette *ad notam*.

Bogen har til sidst en kort gennemgang af nogle væsentlige udviklingstræk i de danske politiske partier. Også den er interessant: Dels mener forfatterne åbenbart ikke, at navnet Hedtoft siger bogens overvejende socialdemokratiske læsere noget, dels har afsnittet en række større og mindre faktuelle fejl. Det må derfor beklages, at studiekredsen ikke også inddrog en almindelig historiebog i sit arbejde.

Konklusionen er, at såvel bogens timing som dens indhold er interessant – ikke så meget for det, der står som forslag til nye socialdemokratiske programpunkter, eller for de fremlagte analyser – men nok så meget, fordi den er et godt og spændende kildekrift til forståelse af nogle af de konflikter, der er i Socialdemokratiet i disse år. *En bygning vi vælter!* handler efter denne opfattelse først og fremmest om nogle af modsætningerne i landets største parti; det betyder, at den langtfra er uinteressant for dem, der vil vide noget om de forskellige måder, man fører politik på i vore dage – også internt i partierne.

Jørgen Elklit
Institut for Statskundskab

Daniel Fleming (red.), *Industriell demokrati i Norden*, Lund: Arkiv förlag, 1990, 435 s.

Det industrielle demokrati, hvormed almindeligvis forstås forskellige former for lønmodtagerindflydelse på arbejdspladsens beslutninger og ledelse, er ikke moderne for tiden. Sidst det industrielle demokrati blev diskuteret i større udstræk-